

Agnieszka Malkowska

Droga ku zrównoważonemu rybołówstwu Morza Bałtyckiego : na przykładzie Polski

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 49, 275-285

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA MALKOWSKA

Uniwersytet Szczeciński

DROGA KU ZRÓWNOWAŻONEMU RYBOŁÓWSTWU MORZA BAŁTYCKIEGO NA PRZYKŁADZIE POLSKI

Wprowadzenie

Morza i oceany od zawsze przyciągały człowieka. Od wieków nie tylko dostarczają ludności pożywienia czy pracy, ale mają także ogromny wpływ na kształtowanie tożsamości i kultury krajów nadmorskich.

Jednym z ważniejszych akwenów dla Unii Europejskiej jest Morza Bałtyckie, nad którym leży osiem krajów członkowskich: Polska, Niemcy, Dania, Szwecja, Finlandia, Estonia, Łotwa i Litwa. Ocenia się, iż regiony morskie tworzą ponad 40% PKB¹, dlatego Bałtyk ma dla tych państw ogromne znaczenie gospodarcze i społeczne. Stąd też potrzeba efektywnego zarządzania Morzem Bałtyckim, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska naturalnego, jest zadaniem wymagającym współpracy na szczeblu międzynarodowym.

Dostrzegając ten ważny fakt, podjęto pracę nad stworzeniem *Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego*, będącej wyrazem wspólnej odpowiedzialności za ten akwen. Jej głównym celem ma być aktywizacja potencjału, który powstał

---

¹ *Zielona księga. W kierunku przyszłej polityki morskiej: europejska wizja mórz i oceanów*, COM (2006)275, Bruksela 2006, s. 3.

w obszarze Bałtyku w wyniku rozszerzenia UE w 2004 roku. Zgodnie z zapowiedziami, cel ten ma być osiągnięty przez²

- stworzenie warunków do zrównoważonego środowiska,
- rozwój dobrobytu w regionie,
- wzrost dostępności i atrakcyjności regionu,
- zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony w regionie.

W strategii duży nacisk położono na działania zmierzające do poprawy stanu środowiska morskiego Bałtyku. Wśród nich znajduje się ochrona obszarów naturalnych i bioróżnorodności także w rybołówstwie³. Oznacza to, iż kraje nadbałtyckie chcą zjednoczyć siły, aby dążyć do zrównoważonego rybołówstwa bałtyckiego.

Istota rybołówstwa zrównoważonego

Rybołówstwo jest ostatnią z wielkich gałęzi ekonomii, wykorzystujących naturalną, pozostającą w znacznym stopniu poza kontrolą człowieka, produktywność żywych zasobów morza. Zasoby te w przeszłości określane były mianem „wspólnego dobra”, co przez lata pozwalało na dowolność interpretacji zasad dostępu do nich⁴.

Współcześnie dobra środowiskowe uznaje się za dobra ekonomiczne, co powoduje konieczność gospodarowania nimi. Proces ten obejmuje sferę badań, regulacji i wprowadzania w życie odpowiednich decyzji⁵, które sprowadzają się do zachowania właściwych proporcji pomiędzy intensywnością połowów a produktywnością stada. Działania te zapobiegają procesowi biologicznego wyniszczania zasobów ryb, a jednocześnie hamują wiele niekorzystnych skutków ekonomicznych. W ten sposób dąży się do **zrównoważonego rybołówstwa**, które można osiągnąć wtedy, gdy rybostan może (z wysokim prawdopodobieństwem i w dłuższym okresie) uzupełniać się, a warunki socjalne i ekonomiczne dla ludzi związanych z rybołówstwem będą stabilne.

² *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego i Komitetu Regionów dotyczący „Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego”*, SEK (2009)702, SEK (2009)703, SEK (2009)712, s. 3.

³ *Commission staff working document accompanying the communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region*, COM (2009)248, SEK (2009)702, SEK (2009)703, s. 8.

⁴ B. Draganik, J. Janusz, *Gospodarowanie zasobami ryb, konkurencyjność a subsydia w rybołówstwie*, „Magazyn Przemysłu Rybnego” 2003, nr 2 (32), s. 26.

⁵ W. Kaczyński, *Ekonomiczne problemy dysponowania zasobami morza w rybołówstwie światowym*, Ośrodek Wyd. MIR, Gdynia 1977, s. 110.

Oznaczać to będzie rozwój społeczny i ekonomiczny, przyjazny dla środowiska oraz odpowiedzialną gospodarkę⁶.

Droga ku zrównoważonemu rybołówstwu Morza Bałtyckiego

Konieczność zarządzania rybołówstwem, w tym gospodarowania zasobami ryb, dostrzeżono w latach osiemdziesiątych XX wieku, kiedy wprowadzono istotne zmiany w międzynarodowym przepisach prawnych dotyczących morza. Od tego momentu państwa nadbałtyckie zaczęły zdawać sobie sprawę z faktu, iż międzynarodowy charakter eksploatacji żywych zasobów Morza Bałtyckiego wymaga ich współpracy. Był to początek wspólnych starań o zrównoważone rybołówstwo Bałtyku. Do realizacji tak ważnego zadania powołano Międzynarodową Komisję Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (IBSFC – *International Baltic Sea Fishery Commission*), której członkami zostały wszystkie państwa nadbałtyckie. Zobowiązały się one dzielić odpowiedzialność za ochronę zasobów morskich oraz racjonalnie je eksploatować. Funkcjonująca od 1973 roku IBSFC, przez 33 lata zarządzała rybołówstwem bałtyckim na podstawie przepisów rybackich (*Fishery IBSFC Rules*) oraz tak zwanej zasady „całkowitego dopuszczalnego połowu” – TAC (*Total Allowable Catch*), która stała się podstawowym narzędziem procedury zarządzania zasobami czterech głównych gatunków ryb: dorsza, śledzia, szprotka i łososa.

Ostatnim rokiem działalności Międzynarodowej Komisji Rybołówstwa Morza Bałtyckiego był 2006. Prawie wszystkie kraje nadbałtyckie – oprócz Rosji – stały się członkami UE, co wymusiło wprowadzenie nowych zasad dostępu do łowisk Morza Bałtyckiego. Obecnie jest on uzależniony głównie od decyzji Komisji Europejskiej i reguł wspólnej polityki rybackiej (*Common Fisheries Policy* – CFP) Unii Europejskiej (z wyłączeniem niecałych 5% bałtyckich łowisk Rosji).

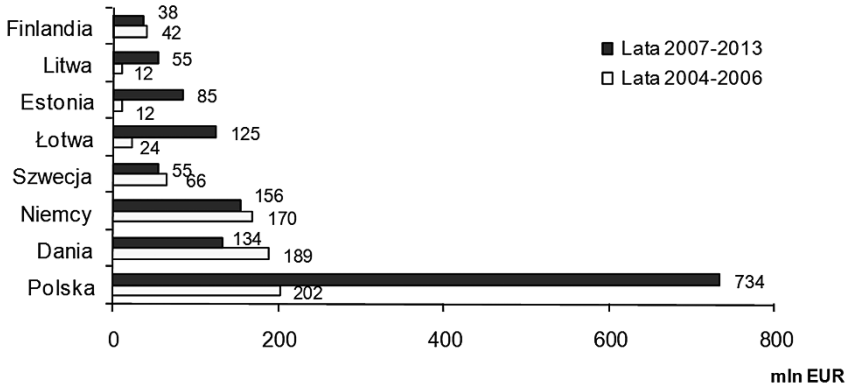
Dążąc do zrównoważonego rybołówstwa, CFP była dwukrotnie nowelizowana – po raz pierwszy w 1992 roku, i po raz drugi w 2002⁷. Dzięki ostatniej reformie wyznaczono nowe kierunki zmian w rybołówstwie Wspólnoty, które zawarto w zielonej księdze⁸. Priorytetem stała się między innymi ochrona zasobów żywych, zrównoważone połowy, zarządzanie flotą, aspekty ekonomiczne i społeczne rybołówstwa, a także

⁶ A. Wilczyński, *Zagadnienia rozwoju zrównoważonego na przykładzie BALTIC 21*, „Oeconomica” vol. 40, Wydawnictwo AR, Szczecin 2001, s. 165.

⁷ Obecnie trwają prace na kolejną, trzecią już nowelizacją.

⁸ *Zielona księga w sprawie przyszłości wspólnej polityki rybackiej z 20.03.2001 r.*, http://europa.eu.int/comm/fisheries/greenpaper/green1_en.htm#volume1.

współpraca międzynarodowa, czyli *de facto* te elementy, na które dzisiaj kładzie się nacisk w *Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego*.

Rys. 1. Podział środków pomocy strukturalnej między kraje nadbałtyckie Unii Europejskiej z FIFG w latach 2004–2006 oraz z EFR w okresie programowania 2007–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych:

http://ec.europa.eu/fisheries/publications/facts/pcp08_en.pdf,

http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/structural_measures/eff_funds_division_en.htm.

Na realizację wszystkich priorytetów i celów Unii Europejskiej w zakresie CFP przyznano środki finansowe (rysunek 1), które w latach 2004–2006 pochodziły z Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa (FIFG), a w okresie 2007–2013 z Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR). Dodatkowo wsparcie finansowe w krajach unijnych pochodzi z budżetów państw i ze środków prywatnych.

Kraje członkowskie UE otrzymują wsparcie na działania, dla których nadrzędnym celem jest dążenie do zrównoważonej eksploatacji wodnych zasobów żywych, w kontekście stałego rozwoju, nie pomijając przy tym aspektów środowiskowych, gospodarczych i społecznych. Podkreślić jednak należy, iż na przykład Dania i Niemcy otrzymują strukturalne wsparcie finansowe z Unii Europejskiej już od roku 1986, Finlandia i Szwecja – od 1995, a tak zwane nowe kraje członkowskie dopiero od 2004 roku.

Droga Polski ku zrównoważonemu rybołówstwu w latach 2004–2008

Od roku 2004 Polska jest członkiem Unii Europejskiej, a tym samym polski sektor rybacki podlega wspólnej polityce rybackiej. Na polską gospodarkę rybną mają więc wpływ uwarunkowania zarówno krajowe, jak i zagraniczne. Na ich podstawie

wyznaczono jej kierunki modernizacji, restrukturyzacji i rozwoju. Zawarto je w takich dokumentach, jak

- *Sektorowy program operacyjny „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”* (SPO RYBY 2004–2006)⁹,
- *Narodowa strategia rozwoju rybołówstwa na lata 2007–2013* (NSRR 2007–2013)¹⁰,
- *Program operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”* (SPO 2007–2013)¹¹.

Działania związane z realizacją planu restrukturyzacji i modernizacji polskiej gospodarki rybnej przyczyniły się do wyraźnego regresu rybołówstwa bałtyckiego (tabela 1). W latach 2004–2006 uwagę skupiono głównie na redukcji nakładu połowowego, zagrażającego zasobom rybnym, zwłaszcza przez złomowanie statków rybackich. W ten sposób z polskiej floty bałtyckiej, w latach 2004–2008, ubyło 50,5% kutrów oraz 35,3% łodzi rybackich. Proces złomowania nie odmłodził jednak floty bałtyckiej – z czynnego używania statków rybackich nie wycofano jedynie jednostek najstarszych, jak początkowo zakładano. Analiza wieku statków rybackich wykazała, iż średni wiek floty kutrowej zwiększył się z 36,5 lat w 2004 roku do 39,8 lat w roku 2008. W analogicznym okresie średni wiek floty łodziowej wzrósł z 20,4 lat do 23,4 lat.

Negatywnym aspektem wycofywania łodzi z czynnego ich wykorzystywania do połowów jest fakt, że pozbawiono w ten sposób pracy wielu ludzi. Zatrudnienie pracujących przy połowach zmniejszyło się o 39%. Osoby te mogą mieć trudności z przebranzowaniem się i znalezieniem się w nowej rzeczywistości, co z kolei grozi frustracją. Ludzie ci mogą zacząć ubiegać się o zapomogi, a tym samym będą stanowić dodatkowe obciążenie dla społeczeństwa¹².

Likwidacja łodzi to bezpowrotne pozbawianie regionu nadmorskiego charakterystycznych elementów krajobrazu. Złomowanie dało najbardziej „widoczny” efekt „zanikania” rybołówstwa na tym obszarze, co wiąże się z zubożeniem jego tradycji i historii oraz z pomniejszaniem atrakcji turystycznych.

⁹ Zob. *Sektorowy program operacyjny „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”*, MRiRW, Warszawa 2004.

¹⁰ Zob. *Narodowa strategia rozwoju rybołówstwa na lata 2007–2013*, MRiRW, Warszawa.

¹¹ Zob. *Program operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”*, MRiRW, Warszawa 2008.

¹² Zob. B. Marciniak, *Zamierzenia i realia – opinie przedstawicieli władz gmin nadmorskich o sektorowym programie operacyjnym 2004–2006 umożliwiającym wycofywanie jednostek rybackich z czynnego uprawiania rybołówstwa, Część III*, „Wiadomości Rybackie” 2008, nr 11–12 (166), s. 11–16.

Tabela 1. Podstawowe wyniki polskiej gospodarki rybackiej w latach 2004–2008

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2004/2008 [%]
Połowy [tys. t]						
1. Ogółem	173,5	136,3	125,6	133,4	126,2	– 27,3
w tym: bałtyckie	153,8	124,3	104,9	107,8	94,6	– 38,5
Stan floty						
2. Ogółem	1382	975	884	867	832	– 39,8
w tym: flota kutrowa	398	249	220	212	197	– 50,5
flota łodziowa	976	723	657	651	631	– 35,3
Przetwórstwo ^{a)}						
3. Wielkość produkcji finalnej na lądzie [tys. t]	309,1	348,2	391,7	349,8	345,0	11,6
4. Wartość produkcji finalnej na lądzie [mln zł] ^{b)}	2850,0	3300,0	3941,7	4246,3	4600,0	38,6
Handel zagraniczny						
5. Import [tys. t]	286,9	321,5	352,0	377,2	417,6	45,6
6. Eksport [tys. t]	180,2	207,6	220,9	243,4	257,3	42,8
7. Saldo obrotów [mln usd]	– 62,7	– 61,1	– 34,5	– 31,2	– 81,5	30,0
Zatrudnienie [tys. osób] ^{c)}						
8. Ogółem, :	24,3	25,7	26,0	26,3	25,8 ^{d)}	6,2
w tym: połowy	4,6	3,5	3,1	3,0	2,7	– 41,3
przetwórstwo	13,5	15,9	17,1	17,5	17,3 ^{d)}	28,1
handel	6,2	6,3	5,8	5,8	5,8 ^{d)}	– 6,5
9. Zatrudnienie rybaków ogółem	4,3	3,2	2,9	2,8	2,7	– 37,2
w tym: w rybołówstwie bałtyckim	4,1	3,0	2,7	2,6	2,5	– 39,0

Objaśnienia:

^{a)} Wyroby konsumpcyjne. ^{b)} Dane szacunkowe. ^{c)} Dane szacunkowe. ^{d)} Dane nieostateczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie S. Szostak, E. Kuzebski, T. Budny, M. Rakowski, Morska gospodarka rybna w 2008 r., Morski Instytut Rybacki, Gdynia 2009, s. 3; S. Szostak, E. Kuzebski, T. Budny, M. Rakowski, Morska gospodarka rybna w 2006 r., Morski Instytut Rybacki, Gdynia 2007, s. 2.

Zasoby rybne i ich połowy determinują funkcjonowanie całej polskiej gospodarki rybnej. Tymczasem w okresie 2004–2008 odnotowano ich spadek o 38,5%. W roku 2008 spadły one poniżej 100 tys. ton, czyli do poziomu, który notowano w historii polskiego rybołówstwa bałtyckiego w 1965 roku. Słaby popyt oraz mało atrakcyjne ceny

zbytu ryb sprawiły, że rybacy byli bardziej zainteresowani otrzymaniem rekompensat finansowych za postój w porcie niż połowami. Dodatkową barierę stanowiły unijne ograniczania połowów dorsza¹³, stanowiącego ekonomiczną podstawę działalności armatorów rybackich w Polsce.

W latach 2004–2008 progres nastąpił jedynie w sektorze przetwórstwa rybnego i handlu. Wielkość produkcji zakładów działających w tej sferze wzrosła o 11,6%, a wartość sprzedaży przekroczyła w 2008 roku 4,6 mld zł, to jest niemal dwa razy więcej niż w 2003 roku. Na tę sytuację wpłynął między innymi fakt, iż w sektor ten zainwestowano ponad 234 mln zł, czyli 23,4% całkowitych zrealizowanych środków FIFG (tabela 2). Podkreślić jednak należy, iż wielkość produkcji zakładów przetwórstwa rybnego od 2007 roku maleje.

Całkowity import ryb i przetworów rybnych do Polski wzrósł o 45,6% w roku 2008 w porównaniu z rokiem 2004. Podobna tendencja charakteryzowała polski eksport, gdzie odnotowano w tym okresie wzrost o 42,8%. Ujemne saldo obrotów handlu zagranicznego w gospodarce rybnej jeszcze się zwiększyło (o 30%). Należy również zauważyć, iż tempo wzrostu importu było wyższe niż eksportu.

Od roku 2004 polska gospodarka rybną jest modernizowana i restrukturyzowana, dzięki środkom finansowym FIFG, z których wykorzystano już w sumie 91,7% (tabela 2).

Analiza zrealizowanych płatności o największym znaczeniu dla rybołówstwa bałtyckiego wykazuje, iż najwięcej środków wykorzystano na dostosowanie nakładu połowowego do zasobów, w tym na złomowanie – 34,4%. Działaniom tym towarzyszyło odejście z zawodu rybaków, na które wydatkowano 6,2% funduszu. Zatem łącznie ponad 40% środków przyczyniło się do regresu polskiego rybołówstwa bałtyckiego.

Niewielką część FIFG prelimitowano na działania mające wesprzeć rybołówstwo Morza Bałtyckiego. Do najistotniejszych należy zaliczyć te przeznaczone na rybacką infrastrukturę portową (14,7%), działania innowacyjne (4,8%), modernizację floty rybackiej (0,8%), ochronę i rozwój zasobów wodnych (0,6%) czy rybołówstwo przybrzeżne (0,4%).

Realizacja SPO RYBY 2004–2006 stworzyła podstawy do dalszego działania, głównie na rzecz jakościowego rozwoju sektora, którego kierunki określono w *Narodowej strategii rozwoju rybołówstwa na lata 2007–2013*. W NSRR zwrócono szczególną uwagę na promowanie ekologicznego wymiaru rybołówstwa przez¹⁴

- promowanie dywersyfikacji działalności, głównie związanej z turystyką,
- poprawę infrastruktury rybołówstwa i akwakultury,

¹³ S. Szostak, E. Kuzebski, T. Budny, M. Rakowski, *Morska gospodarka rybną w 2008 r...*, s. 1.

¹⁴ M. Ruciński, *Przyszłość europejskiego sektora rybackiego*, „Wiadomości Rybackie” 2004, nr 5–6 (139), s. 10–11.

- wspieranie działań społeczności lokalnych przez finansowanie wspólnych projektów,
- wprowadzanie na rynek produktów o silnie zaznaczonym charakterze regionalnym, także przez odpowiedni system certyfikacji.

Tabela 2. Zrealizowane płatności w ramach SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb” 2004–2006 według priorytetów i działań (stan na 30 czerwca 2009 r.)

Priorytety i działania	Zrealizowane płatności	
	[zł]	[%]
1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów	364 828 977	36,4
1.1. Złomowanie statków rybackich	344 723 732	34,4
1.2. Przeniesienie do krajów trzecich lub zmiana ich przeznaczenia	20 105 245	2,0
1.3. Wspólne przedsięwzięcia	–	–
2. Odnowienie i modernizacja floty rybackiej	7 928 167	0,8
2.1. Budowa nowych statków rybackich	–	–
2.2. Modernizacja istniejących statków rybackich	7 928 167	0,8
2.3. Wycofanie związane z odnową	–	–
3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla, rybacka infrastruktura portowa, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	456 374 375	45,5
3.1. Ochrona i rozwój zasobów wodnych	6 284 470	0,6
3.2. Chów i hodowla ryb	67 529 552	6,7
3.3. Rybacka infrastruktura portowa	147 808 517	14,7
3.4. Przetwórstwo i rynek rybny	234 311 487	23,4
3.4. Rybołówstwo śródlądowe	440 348	0,1
4. Inne działania	173 337 962	17,3
4.1. Rybołówstwo przybrzeżne	4 477 634	0,4
4.2. Działania społeczno-ekonomiczne	61 748 339	6,2
4.3. Znajdowanie oraz promowanie nowych rynków zbytu	30 046 600	3,0
4.4. Działanie organizacji obrotu rynkowego	4 255 642	0,4
4.5. Czasowe zawieszenie działalności	25 105 607	2,5
4.6. Działania innowacyjne i inne	47 704 138	4,8
RAZEM	1 002 469 481	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, http://www.arimr.gov.pl/pliki/67/10/0/3108_SPO_Ryby_4-06.pdf.

W nowym okresie programowania szczególna uwaga zostanie skupiona na takich zagadnieniach, jak rybołówstwo przybrzeżne, przetwórstwo rybne, akwakultura, modernizacja portów i floty rybackiej, rozwój obszarów nadmorskich, a także wzmocnienie kontroli wyładunków i ograniczenie tak zwanej szarej strefy. Realizacja tych zadań zostanie przeprowadzona na bazie programu operacyjnego *Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013*, na który zaplanowano ponad 978 mln EUR.

Wnioski

1. Realizacja celów *Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego* będzie kontynuacją procesu tworzenia warunków do zrównoważonego rozwoju rybołówstwa Morza Bałtyckiego, rozpoczętego w latach osiemdziesiątych, kiedy to państwa nadbałtyckie zaczęły zarządzać rybołówstwem i gospodarować zasobami dostępnych im ryb.
2. Prace nad dążeniem do zrównoważonego rybołówstwa bałtyckiego wymagają międzynarodowej współpracy wszystkich państw regionu, czyli Polski, Niemiec, Dani, Szwecji, Finlandii, Estonii, Łotwy i Litwy, a także Rosji. Uwzględnić należy stan i osiągnięty poziom rozwoju tego sektora w poszczególnych państwach.
3. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w całej gospodarce rybnej zaszły ogromne zmiany. Wynikają one z prowadzonego procesu modernizacji i restrukturyzacji. Wspólna polityka rybacka zmierzająca do rybołówstwa zrównoważonego przyczyniła się do regresu polskiego rybołówstwa bałtyckiego. W latach 2004–2008 zmniejszeniu uległy najważniejsze wskaźniki charakteryzujące ten sektor: wielkość połowów (o 38,5%), liczba kutrów (o 50,5%) i łodzi rybackich (35,3%) oraz liczba rybaków (o 39,0%).
4. Przyszłe działania w kierunku zrównoważonego rybołówstwa bałtyckiego wymagają w pierwszej kolejności zahamowania jego regresu tak, aby sektor ten nie zniknął z polskiego wybrzeża. Ogromne znaczenie rybołówstwa, nie tylko w ekonomii, ale przede wszystkim w kształtowaniu historii i kultury tego regionu, wymaga wypracowania nowych i efektywnych możliwości jego wspierania i wzmacniania, z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, ekonomicznych i społecznych.

Literatura

- Commission staff working document accompanying the communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region*, COM (2009)248, SEC (2009)702, SEC (2009)703.
- Draganik B., Janusz J., *Gospodarowanie zasobami ryb, konkurencyjność a subsydia w rybołówstwie*, „Magazyn Przemysłu Rybnego” 2003, nr 2 (32).
- http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/structural_measures/eff_funds_division_en.htm.
- http://ec.europa.eu/fisheries/publications/facts/pcp08_en.pdf.
- http://www.arimr.gov.pl/pliki/67/10/0/3108_SPO_Ryby_4-06.pdf.
- Kaczyński W., *Ekonomiczne problemy dysponowania zasobami morza w rybołówstwie światowym*, Ośrodek Wyd. MIR, Gdynia 1977.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego i Komitetu Regionów dotyczący „Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego”*, SEK (2009)702, SEK (2009)703, SEK (2009)712.
- Marciniak B., *Zamierzenia i realia – opinie przedstawicieli władz gmin nadmorskich o sektorowym programie operacyjnym 2004–2006 umożliwiającym wycofywanie jednostek rybackich z czynnego uprawiania rybołówstwa, Część III*, „Wiadomości Rybackie” 2008, nr 11–12 (166).
- Narodowa strategia rozwoju rybołówstwa na lata 2007–2013*, MRiRW, Warszawa.
- Program operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”*, MRiRW, Warszawa 2008.
- Ruciński M., *Przyszłość europejskiego sektora rybackiego*, „Wiadomości Rybackie” 2004, nr 5–6 (139).
- Sektorowy program operacyjny „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004–2006”*, MRiRW, Warszawa 2004.
- Szostak S., Kuzebski E., Budny T., Rakowski M., *Morska gospodarka rybna w 2008 r.*, Morski Instytut Rybacki, Gdynia 2009.
- Szostak S., Kuzebski E., Budny T., Rakowski M., *Morska gospodarka rybna w 2006 r.*, Morski Instytut Rybacki, Gdynia 2007.
- Wilczyński A., *Zagadnienia rozwoju zrównoważonego na przykładzie BALTIC 21*, „Oeconomica” vol. 40, Wydawnictwo AR, Szczecin 2001.
- Zielona księga w sprawie przyszłości wspólnej polityki rybackiej z 20.03.2001 r.*, http://europa.eu.int/comm/fisheries/greenpaper/green1_en.htm#volume1.
- Zielona księga „W kierunku przyszłej polityki morskiej: europejska wizja mórz i oceanów*, COM (2006)275, Bruksela 2006.

**THE ROAD TO SUSTAINABLE FISHERIES
IN THE BALTIC SEA THE CASE OF POLAND**

Summary

The Baltic Sea has great economic and social significance for the countries of the Baltic Sea Region, hence the need for effective and environmentally friendly management of its resources. One of the traditional and most essential functions of that reservoir is fisheries. This article describes the nature of sustainable fisheries, and the process of creating conditions for their achievement in the Baltic Sea. Particular attention is paid here to the Polish fisheries in the Baltic Sea and the changes that took place in them in the first years of Poland's membership in the European Union.

Translated by Agnieszka Malkowska